

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/0137	15 januari 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 05/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische Federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeke bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/0137
d.d. 15 januari 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlands Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

Intern:

HMID

HSV

HMA

HPEA

MA-D

Archief

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

05/93

(Afgesloten 151200 JAN 1993)

Bosnië-Herzegovina

De Bosnisch-Servische leider Karadzic heeft verklaard dat hij zal aftreden als president van de "Servische republiek" in Bosnië-Herzegovina als het parlement van die republiek de komende week niet instemt met de vredesvoorstellen van Vance en Owen. Overigens onderstreepte Karadzic tevens dat dit de laatste concessie was die de Serviërs voor de vrede willen doen. De betreffende voorstellen zijn door Karadzic als hoofd van de Bosnisch-Servische delegatie bij de vredesbesprekingen in Genève aanvaard. De EG-ministers van Buitenlandse Zaken hebben Servië gedreigd met een totaal isolement, tenzij het parlement van de "Servische republiek" de voorstellen van Vance en Owen binnen een week onvoorwaardelijk accepteert.

In de Servische gemeenschap in Bosnië-Herzegovina bestaat echter groot verzet tegen deze plannen, die een soevereine (Bosnisch-)Servische staat en een geografische verbinding van alle Servische gebieden in de republiek onmogelijk maken. In dit kader is verder vermeldenswaard dat ook de regering van de Servische gebieden in Kroatië de voorstellen van Vance en Owen onaanvaardbaar heeft genoemd voor het Servische volk. Tegen deze achtergrond is het allerminst zeker dat het Servische parlement de opstelling van Karadzic zal steunen. In ieder geval kunnen de tegenstellingen in het Bosnisch-Servische kamp leiden tot grote politieke onrust in de "Servische republiek". Karadzic weet zich echter gesteund door de politieke leiders van "Joegoslavië" en Servië, Cosic en Milosevic. In dit verband is overigens interessant dat Bosnisch-Servische media Milosevic hebben opgeroepen zich niet te mengen in zaken die hem niet betreffen.

Overigens is ook de instemming van de "Joegoslavische" regering met het vredesplan niet ondubbelzinnig. Zo heeft zij recentelijk aangekondigd dat zij de "Servische republiek" onder meer financieel gaat ondersteunen. Daarmee lijkt zij deze republiek impliciet te erkennen, hetgeen haaks staat op de vredesvoorstellen van Vance en Owen. Dit alles versterkt het vermoeden dat het instemmen met het vredesplan door "Joegoslavië"/Servië geen definitieve breuk betekent met de staatkundige ambities van de Serviërs op lange termijn.

Een aantal leden van de Veiligheidsraad heeft geprotesteerd bij Kroatië wegens recente schendingen van het vliegverbod boven Bosnië-Herzegovina. In december zouden deze het aantal schendingen van Servische zijde hebben overschreden. Waarschijnlijk hebben deze protesten vooral betrekking op de regelmatige vluchten met kleine transportvliegtuigen van Kroatische vliegvelden naar de Moslim/Kroatische enclave rond Bihac in het westen van Bosnië-Herzegovina. Er zijn aanwijzingen dat recente offensieven van genoemde gevechtsgroepen in die regio mede mogelijk zijn gemaakt door de aanvoer van materiaal uit Kroatië, onder meer door de lucht.

Met hun protest willen de betrokken Veiligheidsraadleden vermoedelijk tegenover het Servische kamp hun onpartijdigheid in het conflict in Bosnië-Herzegovina onderstrepen. Het initiatief houdt echter waarschijnlijk ook verband met een recente brief van de president van "Joegoslavië", Cosic, aan de SG van de VN, waarin hij diens aandacht vraagt voor de Kroatische schendingen. Daarbij

onderstreepte Cosic dat de luchtmacht van zijn land het vliegverbod geen enkele maal heeft geschonden. Deze uitspraken van Cosic, die overigens geen betrekking hebben op de Bosnisch-Servische luchtmacht, worden door westerse waarnemingen bevestigd.

De bevelhebber van de Kroatische eenheden in Herzegovina, Lasic, heeft in een recent interview de mening verkondigd dat de strijd in het zuidoosten van Bosnië-Herzegovina vrijwel voorbij is. Volgens Lasic is er geen reden meer dat Serviërs en Kroaten elkaar daar bestrijden, omdat de Serviërs niet meer het vermogen bezitten om nog meer gebied te veroveren en de Kroaten geen aanspraak hebben op Servische gebieden. Op grond daarvan voorspelde hij een spoedig einde aan de oorlog in Herzegovina. Dat er in het betreffende gebied nog incidenten plaatsvinden, schreef hij toe aan het optreden van autonome Servische gevechtsgroepen. Overigens stelde Lasic dat Herzegovina momenteel weliswaar een deel van Bosnië-Herzegovina vormt, maar dat hij hoopte dat de politici daarvoor een "passende oplossing" zouden vinden.

De geciteerde uitspraken van Lasic geven aan dat de Kroatische militaire autoriteiten in het zuidoosten van Bosnië-Herzegovina, die het gezag van de Bosnische regering niet erkennen, streven naar een beëindiging van de strijd en naar een feitelijke aansluiting van hun gebieden bij het naburige Kroatië. Dergelijke uitspraken versterken de vrees van de Moslims dat de (Bosnische) Kroaten zich op korte termijn zullen onttrekken aan het gezamenlijke anti-Servische samenwerkingsverband.

Overigens is een vergelijk tussen Serviërs en Kroaten denkbaar in het zuidoosten van Bosnië-Herzegovina, maar allerminst in het noorden, waar de Serviërs blijven streven naar vestiging van een corridor tussen de door hen gedomineerde gebieden in het oosten en het westen van de republiek. De Kroaten kunnen het zich niet veroorloven hiermee in te stemmen, omdat via deze corridor ook de "Servische" gebieden in centraal-Kroatië kunnen worden bevoorrad. Dit zou de uitvoering van de Kroatische wens om desnoods gewapenderhand het Kroatische gezag over de betreffende gebieden te herstellen, aanzienlijk bemoeilijken.

In dit verband moet worden gewezen op recente meldingen dat de Bosnische Serviërs eenheden uit andere delen van Bosnië-Herzegovina, mogelijk zelfs uit Bugojno ten westen van Sarajevo, hebben overgebracht naar Brcko aan de Bosnisch-Kroatische grens. Deze meldingen kunnen niet worden bevestigd, maar lijken geloofwaardig, omdat de beoogde corridor juist bij Brcko het smalst is en door de Kroaten permanent kan worden bedreigd.

Servië/Montenegro

Er zijn meldingen dat in Servië een toenemend tekort heerst aan brandstoffen voor civiel gebruik. In de weken vóór de algemene verkiezingen (20 december) was juist sprake van een toenemende beschikbaarheid van olieprodukten. Dit kan erop wijzen dat het Servische bewind in de aanloop naar de verkiezingen reservevoorraden ter beschikking heeft gesteld met als doel de verkiezingsuitslag in haar voordeel te beïnvloeden.

Eerder deze week heeft president Cosic een bijeenkomst belegd met de fractieleiders uit het nieuwgekozen federale parlement, met als doel de situatie van de Serviërs in Bosnië-Herzegovina te bespreken. De leider van de extreem-nationalistische Radicale Partij, Seselj, heeft de betreffende vergadering vrijwel onmiddellijk weer verlaten. Vermoedelijk wil Seselj daarmee nogmaals openlijk zijn afkeuring onderstrepen van de aanvaarding door Cosic van de plannen van Vance en Owen. Deze worden, zoals gesteld, door radicaal-nationalistische stromingen gepresenteerd als verraad aan de gezamenlijke Servische zaak.

In dit verband is vermeldenswaard dat Seselj inmiddels heeft verklaard dat zijn partij zal streven naar het ontslag van Cosic, tenzij deze zelf zijn post opgeeft. Zoals bekend heeft de Radicale Partij in het nieuwgekozen federale parlement, dat volgens de "Joegoslavische" Grondwet het recht heeft de president te ontslaan en te benoemen, bij de recente verkiezingen een belangrijke positie verworven. Voor een meerderheid, noodzakelijk om Cosic te vervangen, is echter samenwerking met de socialisten, de grootste fractie in het parlement, vereist. Het is, gezien de onmiskenbare populariteit van Cosic bij de bevolking, niet zeker dat de socialisten hieraan zullen meewerken.

Volgens het (pro-)Servische persbureau Tanjug is er een militair garnizoen gevestigd in Bujanovac aan de Servische grens met Kosovo en Macedonië. Volgens de bevelhebber, GenMaj Mojsilovic, is hiertoe besloten om de Serviërs in dit gebied te beschermen tegen etnische Albanen. Waarschijnlijk betreft het echter primair een routine-maatregel in het kader van de omvorming van de JNA tot het leger van het nieuwe "Joegoslavië". Wel is het garnizoen mogelijk groter in omvang dan normaal met het oog op een mogelijke escalatie van tegenstellingen in Kosovo of Macedonië. Van belang is dat er onmiddellijk aan de overzijde van de Servisch-Macedonische grens, rond Kumanovo, sprake is van een belangrijke concentratie van de (kleine) Servische minderheid in Macedonië.

Conclusie/voorzicht

De op korte termijn te verwachten ontwikkelingen met betrekking tot Bosnië-Herzegovina zijn sterk afhankelijk van de beslissing van het Bosnisch-Servische parlement over de vredesvoorstellen van Vance en Owen. Hoewel hiertegen intern groot verzet lijkt te bestaan, is het niet uitgesloten dat het parlement, met name onder invloed van de opstelling van de Servische en "Joegoslavische" politieke leiding, toch formeel zal instemmen met de vredesvoorstellen. Het is evenwel waarschijnlijk dat tevens zal worden aangedrongen op wijzigingen daarin. Een punt van overweging hierbij kan zijn dat ook de Moslims de voorstellen weliswaar hebben aanvaard, maar een sterk voorbehoud hebben gemaakt bij de in de voorstellen voorziene vorming van een tiental autonome provincies. Mogelijk hoopt de Bosnisch-Servische leiding de verantwoordelijkheid voor een uiteindelijke mislukking van het vredesinitiatief alsnog bij de Moslims te leggen.

Er zijn nieuwe aanwijzingen dat de Bosnische Kroaten, met name in Herzegovina, streven naar een beëindiging van de Servisch-Kroatische strijd en een feitelijke aansluiting van de door hen gedomineerde gebieden bij Kroatië. Een vergelijk tussen Serviërs en Kroaten is denkbaar met betrekking tot Herzegovina, maar vrijwel uitgesloten in het noorden van Bosnië-Herzegovina, waar beide partijen strategisch belang hebben bij beheersing van de oost-westcorridor. Desondanks kan de Kroatische opstelling leiden tot een verheviging van de wrijvingen met de Moslims.

Het verzet tegen federaal president Cosic, en met name diens instemming met de voorstellen van Vance en Owen, lijkt te worden geleid door de extreem-nationalistische Radicale Partij en haar leider, Seselj, die zegt te streven naar het aftreden van Cosic. Hiervoor zal echter de steun noodzakelijk zijn van de socialisten. Het is niet zeker dat de socialisten hiermee zullen instemmen.